

УДК: [821.161.2-92.09 : 316.653](477) “18/19” О. Маковей DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/fhi.2022.22-23.3606>
ORCID ID: 0000-0003-0742-8272

ОСИП МАКОВЕЙ: ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ, ПУБЛІЦИСТ, ПРОПАГАТОР УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ ст.

Михайло ГНАТЮК

Львівський національний університет імені Івана Франка
кафедра теорії літератури та порівняльного
літературознавства
вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна
e-mail: mychajlo.hnatiuk@gmail.com

Стаття присвячена аналізу громадсько-політичної, публіцистичної та літературно-критичної діяльності Осипа Маковей. Досліджується спадщина одного з організаторів культурного та літературного життя в Галичині, Буковині та на Наддніпрянщині, його взаємини із сучасниками – Іваном Франком, Лесею Українкою, Ольгою Кобилянською. Автор статті аналізує працю О. Маковей як редактора журналу “Літературно-Науковий Вістник”, газети “Буковина”, а також монографічні дослідження, присвячені Юрієві Федьковичу та Пантелеймонові Кулішеві. Актуальність опрацьованої теми обумовлена увагою сучасного читача до громадсько-політичного та культурного життя Галичини, Буковини та Наддніпрянщини кінця ХІХ – початку ХХ ст.

Осип Маковей – один із чільних представників громадсько-політичного та культурного життя Галичини, Буковини та Наддніпрянщини кінця ХІХ – початку ХХ ст. Своїми публіцистичними та літературно-критичними статтями про класиків української літератури він сприяв європеїзації української літератури, утвердженню демократичних принципів у громадсько-політичному та культурному житті українців того часу.

Ключові слова: Осип Маковей, громадсько-політичне життя, публіцистика, редакторська праця, літературно-критична діяльність, “Літературно-Науковий Вістник”, “Буковина”.

Культурний процес кінця ХІХ – поч. ХХ ст. позначений діяльністю літераторів різних поколінь: тих, що прийшли в літературу ще у 70-х рр. ХІХ ст. і нового покоління українських мистців – тих, що увійшли в літературу в 90-х рр. ХІХ – перших десятиліттях ХХ ст.

Осип Маковей, Леся Українка, Ольга Кобилянська, Василь Стефаник та Михайло Коцюбинський належали до числа подвижників в українській культурі в цілому і, зокрема, в літературі одного літературного покоління, що вийшло з-під крила Івана Франка.

Осип Маковей – громадсько-суспільний діяч, талановитий письменник, публіцист, літературний критик, видавець, педагог, редактор низки українських часописів – ось далеко не повний перелік граней діяльності письменника у кінці ХІХ – поч. ХХ ст. Йому судилося редагувати часописи “Зоря” (1893), “Буковина” (1895–1897), “Літературно-Науковий вістник” (1897–1899). Особлива заслуга О. Маковей у редагуванні чернівецької газети “Буковина”, коли вона стала авторитетним періодиком не лише для буковинців, але й для читачів всієї України.

Про свою працю редактор О. Маковей писав: “Не за все, що друкувалося в “Буковині” я можу відповідати, бо часопис був не мій, але я стягнув до нього багато різнорідних людей без уваги на їхню партійну приналежність”¹.

Свій вклад у розвиток літературних дискусій Україні кінця XIX – поч. XX ст. внесла художніми творами, як і листуванням, й Ольга Кобилянська. Старший за віком Осип Маковей ще в 1893 році в журналі “Зоря” запропонував скликати з’їзд письменників Наддніпрянщини, Галичини і Буковини, на якому пропонував обговорити питання про стан літературної та просвітницької праці в Україні, зокрема такі: “Стан літератури і просвіти за останні роки. Наша критика літературська. Наш фольклор. Видавництва для народу. Про театри і розвій драматургії. Вплив інших літератур на нашу і де шукати більшої оригінальності”².

Організувати з’їзд спробувало Наукове Товариство Шевченка у Львові. Однак через неможливість взяти участь у його роботі літераторів з підросійської України ця подія не відбулася. Про перешкоди наддніпрянцям стати учасниками форуму літераторів у листі до О. Маковея від 12. XI. 1893 Леся Українка писала так: “Я думаю, що нам не можна було б виступити публічно, хоч би й за кордоном, з тими думками про укр[аїнську] літературу, її завдання й т. и., а теж про деякі технічні справи, щодо розширення наших книжок і т. и., бо після сього можна було б вернутись не до своєї хати”³.

Роки 90-і XIX ст. – час, коли українська літературна критика почала активно втручатися в літературний процес, врешті виконувати свою основну функцію: говорити про хиби і завоювання літератури. Українські періодичні видання у підавстрійській Україні “Зоря”, “Діло”, “Буковина, нарешті “ЛНВ” (від 1898) вели професійні дискусії з приводу розвитку літератури того часу.

Кожне літературне явище аналізовано з позицій європейських вимог до літератури. Виходячи із засад І. Франка ставити будь-яке літературне явище в європейський контекст, О. Маковей тісно співпрацював як критик з німецькими, австрійськими, сербськими та іншими виданнями. У літературному діялозі Леся Українка – Осип Маковей українські письменники і критики говорили про брак серйозної критики в українському літературному житті. Про це, зокрема, Леся Українка писала у листі до О. Маковея: “... наші критики дивляться на нашу літературу теж з виключного погляду, що вона, мовляв, молода, то не слід їй так

---

¹ О. Маковей, “Автобіографія”, *Письменники Буковини*. Т. 1. Чернівці: Прут, 2002, 307.; За науковою редакцією професора Богдана Якимовича побачила світ перша фундаментальна історична праця про О. Маковея: Васирина Проскурняк, *Суспільно-політична та наукова діяльність Осипа Маковея. Монографія. Бібліографічний покажчик* Львів: НТШ, 2018, 334; тому не зупинятимуся на розгляді багатьох тем, які там детально опрацьовані. Розгляну дещо з його внеску в культуру, зокрема в українську літературу.

² *Зоря*, ч. 5, (1893).

³ Леся Українка, “Лист до О. Маковея від 12. XI. 1893”. *Повне академічне зібр. творів: У 14 т. Т. 11.*, 238.

суворо судити, а навпаки – треба хвалити і захочувати хоч до якої-небудь праці. Коли діло стоїть справді так, то се велика шкода. Не знаю, як хто, а я б хотіла, щоб мене судили по щирости, не зважаючи ні на мою молодість, ні на молодість нашої літератури”⁴. Такі ж високі вимоги до літератури ставив і О. Маковей до інших молодих письменників, зокрема до О. Кобилянської, з якою його в’язала не лише творчість, але й особлива приязнь.

На Буковині, як відомо, германізаційні впливи були значно більші, ніж у Галичині, і це відбилосся на роботі єдиної української газети у Чернівцях – “Буковина”. З цього приводу О. Маковей писав у 1896 р.: “Німецька культура, яка здавна панує на Буковині, і політичне верховодство Волохів від кільканадцяти літ, надовго задержали розвій руської інтелігенції на Буковині [...] Ледве в останнім десятку літ поміж буковинськими русинами зазначився живіший рух, котрий чим раз далі буде рости. Таланти на різних полях, отже й на літературнім, починають звертатися в бік Русинів і працюють для Русинів, через що у тих виступає мрія на нове життя”⁵.

У згаданій статті О. Маковей звернув увагу, що О. Кобилянська, яка виховувалася в українській родині, розвивала свій розум майже винятково на німецьких книжках, проте науку здобула самоосвітою. Оцінюючи участь письменниці у феміністичному русі, критик акцентував на ролі жінок у її творчості.

Як відомо, особливий вплив на світогляд О. Кобилянської мали найвидатніші діячки жіночого руху Софія Окуневська та Наталя Кобринська: “Они обі звертали єї увагу на добрих списателів і на “справу жіночу”; они обі намовляли єї писати по-русски”⁶. В часи учнівства О. Кобилянська познайомилася з творами давньогрецьких та тогочасних німецьких і англійських авторів, які, на думку О. Маковей, відкрили для неї нові горизонти творчости. Критик також зауважив про вплив філософії Фрідріха Ніцше на творчість української письменниці: “Твори данця Якобзена зробили на неї найбільше вражіння; з руських – твори Мирного, Вовчка і Федьковича. Ніцше, котрого читала останніми роками (сліді сеї лектури находимо і в “Царівні”, і в гуморесці “Він і Она”), навчив Кобилянську брати світ філософічно, звернув її увагу на стиль і взагалі, можна сказати, мимо своїх чудацтв та брутальности супроти женщин, настроював її сильно та відважно”⁷.

На той час О. Маковей активно сприяв друкові творів О. Кобилянської. Його працю щодо видання своїх творів О. Кобилянська високо цінувала, вважаючи, що саме О. Маковей як критик найбільше спричинився до її наближення до українського світу. У листі до О. Маковей вона писала: “Я буду таким робітником, як Ви, ... доки буду жити”⁸.

⁴ Леся Українка, “Лист до О. Маковей від 9.VI.1893”. *Повне академічне зібр. творів: У 14 т. Т. II.*, 212.

⁵ О. Маковей, “Ольга Кобилянська”. *Буковина*. (1896, 7 (19) мая).

⁶ Там само.

⁷ Там само.

⁸ О. Кобилянська, *Твори: У 5 т. Т. 5*. Київ, 1963, 413.

Попередню статтю, надруковану на сторінках “Буковини”, О. Маковей значно доповнив і надрукував на сторінках “Літературно-Наукового Вістника” ґрунтовну розвідку, яка за своїми ознаками наближається до літературного портрета.

У перші роки ХХ ст. О. Кобилянську висунуто на здобуття австрійської літературної премії. Віденський славіст В. Ягіч звернувся до І. Франка, щоб той порадив правильно оцінити творчість письменниці. І. Франко в листі-відповіді професорові від 8. XI. 1905 р. писав, що О. Кобилянська “виховувалась у німецькому дусі під впливом творів Біг-Пфайфер і Марліт”⁹. Таку думку дещо раніше висловив О. Маковей, стверджуючи, що рання творчість письменниці несе на собі відбиток німецької романтично-сентиментальної літератури. Це він пояснював умовами життя в румунсько-німецькому оточенні містечка Кімполунг. Цілком інше мовно-суспільне оточення в Чернівцях сформувало український елемент в її творах. Феміністичні ідеї проявилися у творах О. Кобилянської раннього періоду: “Людина”, “Царівна”. “У “Царівні” проводиться “одна провідна гадка, що верховодить иншим” – жити свободою і працею для жінок, намагаючись «вижитись повним життям”. У повісті “Людина” Олена, яку займало передусім особисте життя, нарешті прагне стати ні від кого незалежною, проте не здобуває “щастя і паде розбита обставинами, а Наталка перемагає обставини і навіть саму себе, чи то свої части хвилі зневіри і смутку”¹⁰.

Критика захоплювало, як письменниця вміє вловлювати характерні явища життя, вдало розкривати духовний світ своїх персонажів. Наступним етапом у розвитку таланту письменниці критик бачив повість “Царівна”. О. Маковей порівнював цю повість О. Кобилянської з творами німецької авторки Габріелі Райтер “Aus guter Familie” та повістю італійської письменниці Неєри “Тереса”. Переваги у трактуванні емансипованої жінки критик віддав О. Кобилянській. На відміну від повісті Райтер, в якій за традиційним німецьким вихованням “людська недотепність робить з героїні тип старої панни на посміховисько таким самим недотепам...”, героїня “Царівни” Наталка – жінка з іншими настановами. Вона – “жінка з розумом, що думає з самого початку... Се жінка в нашій житті і літературі нова, вона не тим, що читає Ніцше або що говорить часом патріотичні фрази, тільки тим, що думає над своїм положенням і жінок..., що шукає виходу з неволі, що має вищі ідеали, задля котрих і терпить”...

Особливу вагу критик приділив позитивній настанові Наталки. Адже вона не тільки яскравий борець за своє щастя, в її діяльності втілюється боротьба за широкі культурно-освітні права українських жінок. Однак, на думку критика, однією з хиб творчості “Буковинської орлиці” є мала увага до соціальних питань, мотивації вчинків своїх персонажів. “Теоретичний програмовий бік творів О. Кобилянської з жіночого життя доволі слабкий. Коли зі становища “жіночої

---

⁹ І. Франко, “Лист до В. Ягіча від 8. XI. 1905”, *Франко І. Зібр. творів : У 50 т. Т. 50*, 281.

¹⁰ О. Маковей, “Ольга Кобилянська”, *Буковина*, (1896, 7(19) мая).

справи” подивитися на них, то можна довго про те, про се перечитися. Авторка поклала в них більшу вагу на любов, як на потребу хліба і соціальної свободи для жінок. Тим часом саме ті соціальні відносини жінок заслужують на більшу увагу, ніж справа любови”¹¹.

У стильовій манері О. Кобилянської О. Маковей побачив основні риси літератури кінця XIX – початку XX ст. О. Кобилянська “звернула більше уваги на об’яви чуття, як на причини їх. Вона переказує ті чуття так, що ми віримо, що інакше не можна було Наталці відчувати, але подвійним романом Наталки, колізіями, в які поставила її позбавила всеї авреолі мучениці, коли мала зробити з неї мученицю героїню, взірець жінки. Руська Льорелляй наперекір німецькій може сама потонути, плаваючи попід скелею, на котрій сидить циган Орядин, другий раз хорват Мурко”¹².

У творах О. Кобилянської О. Маковей побачив наскрізь поетичну вдачу, яка особливо хвилює у змалюванні жінок. Безпомічна і самотня Жінка, але з гострим розумом і горда в доброму значенні цього слова – ось головний герой творів письменниці того часу. Критик звернув увагу на поєднання у творах письменниці романтичного та психологічного способів художнього творення. “Преписні ліричні, романтикою накрашені сцени ідуть в її творах поруч зі сценами, писаними реалістично, зовсім так, як се діється і в життю. Велике очитання, хоч правда головно в новіших творах чужих літератур, і багатство незвичайно передуманих рефлексій при великій масі ніжного чуття надає її творам, наприклад “Царівні”, характер психологічних студій”¹³.

Відзначимо, що такий підхід О. Маковей дисонував з позицією відомого критика Сергія Єфремова, який у статті “В поисках новой красоты” (1902) вважав творчість О. Кобилянської даниною моди, яка приходить і відходить.

Позиція С. Єфремова щодо модерних способів зображення у літературі (насамперед у творах О. Кобилянської та Катрі Гриневичевої) стала предметом його дискусії з І. Франком. У статті “В поисках новой красоты” С. Єфремов писав, що мистецтво повинне підтримувати у суспільстві “живое, бодрое настроение, которое является необходимым условием движения вперед”¹⁴.

Критик вважав, що українські письменники повинні передовсім студіювати вияви суспільного та громадського життя народу, насамперед селянства. С. Єфремову йшлося про те, що літературна мода – досліджувати переважно теми з життя селянства, адже патріархальне українське селянство найбільше зберігало генетичний код української нації.

С. Єфремов згадував і про нові прояви громадського життя в Україні: “И более вдумчивые писатели могут почерпать отсюда, из этого неисчерпаемого

---

¹¹ О. Маковей, “Ольга Кобилянська”, *Буковина*, (1896, 7 (19) мая).

¹² Там само.

¹³ Там само.

¹⁴ С. Єфремов, “В поисках новой красоты”, *Киевская старина*, Кн. 12. 1902, 418.

источника, истинный свет, давая изображение *всех* сторон нашей народной жизни и *вместе с тем* человеческой природы вообще”¹⁵.

Ознакою дозрілості літератури С. Єфремов вважав звернення до питань соціального життя. На його думку, кожна молода література “обыкновенно обращает внимание более на внешнюю сторону жизни, но недостаточно углубляется внутрь ее, чтобы вскрыть общественные язвы, предложить то или иное их объяснение, натолкнуть на способы излечения. Это уже дело зрелого периода”¹⁶.

У дискусійній статті “Принципи і безпринципність” І. Франко стверджував, що вслід за новочасною психологією “пішла й новіша література і побачила одну зі своїх головних задач у психологічному аналізі соціальних явищ, у тому – сказати б – як факти громадського життя відбиваються в душі й свідомості одиниці, і навпаки, як у душі тої одиниці зароджуються й виростають нові події соціальної категорії. Се було відкриття нового, безмежно широкого світу, в якому було багато простору для найрізніших талантів, для очей і умів найрізнішої конструкції”¹⁷.

Новітні форми зображення життя, витворені талантом О. Кобилянської, стали предметом узагальнень знаного письменника та талановитого дослідника літератури, яким був І. Франко. На прикладі творчості О. Кобилянської, Катрі Гриневичевої І. Франко побачив нові риси літератури, які несло своєю творчістю покоління кінця XIX – початку XX ст. Риси стилю цієї епохи вчений побачив “власне у глибині та тонкості психологічного аналізу, в тій неохибній яснозорості в сфері найтемніших глибин людської душі лежить безсмертна вартість тих письменників, а зовсім не в їх громадських соціологічних поглядах, переважно крайнє наївних, неясних, іноді реакційних та антикультурних, наскільки їх крайність не бувала зм’ягшувана чуттям гарячої симпатії до бідних, хворих та безпомічних”¹⁸.

Нове покоління письменників, що намагалося заглибитися у психологію людини, С. Єфремов вважав даниною моді, поступкам містиці, тиранією асоціації ідей, “издевательством над здравым смыслом”, що породжувала “крайнюю неясность”. У цьому полягало несприйняття С. Єфремовим нових течій у літературі, його полеміка з поколінням О. Кобилянської, Катрі Гриневичевої, Лесі Українки, Гната Хоткевича; зрештою з критиками, які щойно входили в літературний процес (Микола Євшан, М. Сріблянський).

Пізніше ці ідеї С. Єфремов повторив у своїй фундаментальній “Історії українського письменства”: “Герої Кобилянської – це ... “аристократи духа”; вони хочуть вживати в собі ідеал надлюдини; для такої надлюдини “не можуть існувати права”, тобто ніякі певні обов’язки і повинності до громадянства; вона

---

¹⁵ С. Єфремов, “В поисках новой красоты”, *Киевская старина*, Кн. 12. 1902, 418.

¹⁶ Там само, 416.

¹⁷ І. Франко, “Принципи і безпринципність”, *Франко І. Збір. творів: У 50 т., Т. 34*, 363.

¹⁸ Там само, 364.

хоче ізолювати себе од громади, нехтує нею й кидає їй повний ганьби і презирства виклик”¹⁹.

Талановитий майстер психологічної прози О. Кобилянська мабуть найяскравіше репрезентувала те покоління українських письменників, яке не лише витворювало нові модерні способи зображення життя у літературі, але зі своєю настановою ініціювало модерністичний дискурс української літератури.

Праці О. Маковея як літературознавця і критика були визначальними в оцінці творів сучасної йому літератури для багатьох літературознавців наступних поколінь. Це стосується передусім Маковеєвої оцінки творів О. Кобилянської. Федір Погребенник відзначав, що “діяльність О. Маковея в галузі популяризації й оцінки творів О. Кобилянської – одна з яскравих сторінок його літературно-критичної праці. На концепцію творчості письменниці, дану в статтях О. Маковея, спиралися значною мірою не лише українські, а й чужоземні дослідники (Г. Адам, Ф. Ржегорж, Т. Турнерова та ін.)”²⁰.

З перекладацькою діяльністю О. Маковея (перекладав переважно твори німецьких авторів) пов’язана і його праця з популяризації української літератури чужими мовами, зокрема німецькою та російською. Маловідома на кінець XIX ст. українська література завдяки старанням І. Франка і, певною мірою, О. Маковея стала зноюю у Європі. У статті “Zur Wiedergeburt der kleinrussischen Literatur” критик звернув увагу німецькомовного читача на демократизм і народність української літератури, яку, “на жаль мало знають у Європі. Та прийде час, і цю літературу відкриє й оцінить європейський читач”²¹.

Чи не найбільшого резонансу в українському літературному житті зламу XIX–XX ст. зазнала студія О. Маковея “Життєпис Осипа-Юрія Федьковича” (Львів, 1911; перевидання Чернівці, 2005) та літературний портрет “Панько Омелькович Куліш” (Львів, 1900).

У розвідці про Ю. Федьковича автор детально опрацював основні факти з життя письменника: дитячі роки, побут у Молдові, жовнірські роки. Наступні розділи пов’язані з описом життя і творчості письменника у Чернівцях та Семигороді. Вперше в нашому літературознавстві критик детально проаналізував факти життя і творчості Ю. Федьковича у Львові, де письменник реалізував план видання “Просвітою” дитячих релігійних книжок, “який поклав був собі ще 1868 року. План був широкий і обнімав не лише мораль і релігію, але й реальну науку: історію, географію, економію, правництво і тому подібне, але одне те, що Федькович не до всього був підготовлений [...], друге знов те, що не мав коли і не міг усього сам зробити було причиною того, що із широкого плану він виконав лише малу частину”²².

¹⁹ С. Єфремов, *Історія українського письменства: У 2 т., Т. 1*. Київ, 1995, 554–555.

²⁰ Ф. Погребенник, *Історія української критики. Дожовтневий період*. Київ: Наукова думка, 1988, 346.

²¹ J. Makovej, “Zur Wiedergeburt der kleinrussischen Literatur”, *Die Gesellschaft*, 1898. N 20.

²² О. Маковей, *Життєпис Осипа-Юрія Федьковича*. Чернівці: Золоті литаври, 2005, 319.

Слід відзначити, що історик Б. Якимович зумів віднайти у Львові будинок, де жив Ю. Федькович у княжому місті. Вперше вчений результати своїх пошуків опублікував у молодіжній газеті ще наприкінці 80-х років минулого століття під назвою “Федькович у Львові” до 100-ліття від смерти письменника²³. Натомість скрупульозну документальну студію про замешкання Ю. Федьковича у Львові за участю доктора історичних наук Мар’яни Долинської вчений провів під час праці над монографією “Іван Франко як книгознавець і видавець. Книгознавчі та джерелознавчі аспекти” (Львів, 2006, див. с. 254–256)²⁴. На жаль, цей будинок, розміщений при теперішній вулиці П. Чайковського, число 33, замість того, як пропонував Б. Якимович, зробити Львівським музеєм Т. Шевченка та Ю. Федьковича, шляхом різних комбінацій (належав Міністерству оборони України) за потуранням такої місцевої влади перетворився в філію банку “Форум”. Шкода, бо Народний музей Т. Шевченка тулиться в підсходових приміщеннях Палацу Мистецтв, а цінну українську пам’ятку історії напівзаконно, хай навіть з огляду на мораль, займає приватна комерційна установа.

Як дослідник тогочасної літератури ці культури в цілому О. Маковей приділив також значну увагу аналізу творчості Андрія Чайковського, Тимофія Бордуляка, Михайла Коцюбинського, Бориса Грінченка, Павла Грабовського, визначивши місце кожного з них в історії української літератури кінця XIX – початку XX ст. Як зазначав Ф. Погребенник, заслуга О. Маковей-літературного критика полягає в тому, що своїми критичними працями він вів нещадну боротьбу “проти нігілістичного ставлення з боку “москвофілів” та інших реакційних угруповань до української літератури та народної мови, сміливо відстоював права на вільний розвиток, стверджував велику життєву силу рідного слова, виступав проти переслідувань прогресивної культури царським урядом, австрійськими реакційними елементами. Його голос на захист літератури звучав зі сторінок українських, російських та німецьких журналів”²⁵.

Україна має піднятися з руїн. Про це мріяв О. Маковей на зламі XIX – XX ст. Своїми художніми поезіями, літературно-критичними виступами, публіцистикою він сприяв утвердженню українства у Європі. Символом культурного змагу для О. Маковей був літописець Нестор, якого письменник закликав: “Встань, Несторе, встань на розмову малу!” Як і літописець Нестор, О. Маковей в умовах бездержавного українського життя кінця XIX – початку XX ст. засобами слова будив земляків із летаргічного сну.

---

²³ Б. Якимович, “Федькович у Львові”, *Ленінська Молодь*, (1988, 2-го лют.).

²⁴ Б. Якимович, *Україна та українці: події далекі і близькі. Вибрані праці*, (Львів: Львівський національний університет ім. Івана Франка та ін., 2014), 160.

²⁵ Ф. Погребенник, “Осип Маковей”, *Історія української критики. Дожовтневий період*. (Київ: Наукова думка, 1988): 346.

**OSYP MAKOVEY, A PUBLIC FIGURE, PUBLICIST, and the
PROMOTER OF UKRAINIAN CULTURE
OF THE LATE 19TH – EARLY 20TH CENTURIES**

Mykhaylo HNATIUK

Ivan Franko National University of Lviv

Department of Theory of Literature and Comparative Literature Studies

1 Universytetska St., Lviv, 79000, Ukraine

e-mail: mychajlo.hnatiuk@gmail.com

The article is dedicated to the analysis of the public, political, publishing and literary critical activity of Osyp Makovey. The legacy of one of the organizers of the cultural and literary life in Galicia, Bukovyna and the Upper Dnieper Ukraine (Naddniprianshchyna), his relationships with the contemporaries – Ivan Franko, Lesia Ukrainka, Olha Kobylianska are under study. The author of the article analyses Makovey's work as the editor of *Literary and Scientific Bulletin (Literaturno-Naukovyi Visnyk)*, *Bukovyna* newspaper as well as monographic researches dedicated to Yuriy Fedkovych and Panteleimon Kulish. The relevance of the studied topic stems from the modern reader's attention to the public and political as well as cultural life of Galicia, Bukovyna and the Upper Dnieper Ukraine of the late 19th – early 20th c.

Osyp Makovey is one of the leading representatives of the public and political as well as cultural life of Galicia, Bukovyna and the Upper Dnieper Ukraine of the late 19th – early 20th centuries. With his publishing and literary critical articles about the classics of the Ukrainian literature, he contributed to the Europeanization of the Ukrainian literature, affirmation of the democratic principles in the public, political and cultural life of Ukrainians of that epoch.

Keywords: Osyp Makovey, public and political life, publicism, editorial work, literary critical activity, *Literary and Scientific Bulletin (Literaturno-Naukovyi Visnyk)*, *Bukovyna*.

REFERENCES

- Franko, I. "Lyst do V. Yagycha vid 8.XI.1905", *Franko I. Zibr. tvoriv U 50 t. T. 50*, 281. [in Ukrainian]
- Franko, I. "Pryntsy i bezpryntsy pnyst", *Franko I. Zibr. tvoriv U 50 t., T. 34*, 363. [in Ukrainian]
- Kobylianska, O. *Tvory: U 5 t. T. 5*. Kyiv, 1963, 413. [in Ukrainian]
- Lesia Ukrainka, "Lyst do O. Makoveia vid 12. XI. 1893". *Povne akademichne zibr. tvoriv: U 14 t. T. 11.*, 238. [in Ukrainian]
- Lesia Ukrainka, "Lyst do O. Makoveia vid 9.VI.1893". *Povne akademichne zibr. tvoriv: U 14 t. T. 11.*, 212. [in Ukrainian]
- Makovej, J. *Zur Wiedergeburt der kleinrussischen Literatur*. Die Gesellschaft, 1898. N 20. [in German]
- Makovey, O. "Avtobiohrafii", *Pysmennyky Bukovyny. T. 1*. Chernivtsi: Prut, 2002, 307. [in Ukrainian]
- Makovey, O. Olha Kobylianska. *Bukovóna*. (traven 7(19) 1896). [in Ukrainian]
- Makovey, O. *Zhyttiepys Osypa-Yurii Fedkovycha*. Chernivtsi: Zoloti lytavry, 2005, 319. [in Ukrainian]
- Pohrebennyk, F. *Istoriia ukrainskoi krytyky. Dozhovtnevyi period*. Kyiv: Naukova dumka, 1988, 346. [in Ukrainian]
- Proskurniak, Vasylyna. *Suspilno-politychna ta naukova diyalnist Osypa Makoveya. Monohrafii. Bibliohrafichnyi pokazhchyk*. Lviv: NTSh, 2018, 334. [in Ukrainian]

- Yakymovych, Bohdan. Fedkovych u Lvovi. *Leninska Molod*, (liutyi (2) 1988). [in Ukrainian]
- Yakymovych, Bohdan. Ukraina ta ukraintsi: podiiv daleki i blyzki. *Vybrani pratsi*. Lviv: Lviv. natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka ta in., 2014, 160. [in Ukrainian]
- Yefremov, S. *Istoriia ukrainskoho pysmenstva: U 2 t., T. 1*. Kyiv, 1995, 554–555. [in Ukrainian]
- Yefremov, S. “V poiskakh novoi krasoty”, *Kyevskaia starina*, Kn. 12. 1902, 418. [in Russian]
- Zoria, 1893: 5. [in Ukrainian]